ו לא תִעֲשׂק שְׂבִיר עְנִי וְאָבְיוֹן מֵאַחֶיךּ אוֹ מִגַּרְךָּ

א) [חגיגה יד:], כ) ס"ח יו) [מוצינים יד.], ות"ק דמאחיך ור" רעך מאי עבדי כו' ועיין רש"א, ג) בס"א: נכרי נכרי לשיינו, גם בסיים: נכוי נכוי, ד) בסייא נוסף: וקסבר גזל גוי מותר, ה) [לעיל לב.], כאן ובין האמורים בתורת כהנים וֹ (דברים כד], ז) [שם], ז) [דברים כד], ז) [שם], ז) [נ"ח דת"ק], ט) [ועי דיליף גזירה שוה לאיתויינהו הכא מוס' לעיל סא.

כדלקמן: ויש בהם משום כל פלין. האמור בתורת כהנים והוא הדין ללא מעשוק ולא מגזול דכתיב גביה. ומיהו של שכיר יום ליתיה בשכיר לילה: ר' יוסי בר' יהודה וכו'. לקמן מפרש לה: אין בהם אלא משום לא מעשק שכיר וגו'. דכתיב ביה בארלך" דמרבי בהמה וכלים אבל ביומו תתן שכרו אע"ג דסמיך ליה לא ולקמן מפרש טעמא: קשיא גר תושב. דמתניתין תנן אין בו משום בל תלין האמור בתורת כהנים ובברייתא קתני כולן עוברים בכל השמות הללו: קשיא בהמה וכלים. דהתני מתני' יש בהם משום ביומו תתן שכרו ומשום לה תלין ור' יוסי בר׳ יהודה סבר אין בהן אלא משום לא תעשוק דמשנה תורה ואפילו משום ביומו וגו׳ דסמיך ליה לא: גר חושב יש בו משום ביומו חחן שכרו. וכל שכן משום לא תעשוק שכיר דבגויה כתיב בשעריך": ואין בו משום לא תלין. דתורת כהנים וכן משום לא תעשוק ולא תגוול דת"כ. והאי דנקט הני משום דמפרשי בהו שכיר יום ושכיר לילה וה"ק יש בו משום ביומו תתן שכרו דמשתעי גבי שכיר לילה ואין בו משום שכיר יום: גמר שכיר שכיר. כתיב הכח לא תעשוק שכיר וכתיב בשכיר יום לא תלין פעולת שכיר מה כאן גר תושב בהמה וכלים איתרבאי אף בת"כ נמי גר תושב בהמה וכלים: לא גמר. הלכך דתורת כהנים ליתנהו לא בבהמה וכלים ולא בגר תושב: משום דביומו תתן שכרו. ליחייב דהך סמיך ליה דבקרא דלעיל כתיב מארלך: להקדים עני לעשיר. נשכרו שני פועלין אחד עני ואחד עשיר ואין בידו ליתן אלא לאחד מהן העני קודם: אביון. מעונה מעני ולשון אביון האובה ואינו משיג מה שנפשו מתחוה לכל טוב. ואשמעינן קרא דעני קודם לאביון משום דעני כסיף למיתבעיה אף על גב דלריך: אבל אביון. הורגל לבושת ולא כסיף למיתבעיה: וחי חשמועינן עשיר. דלקדמיה עני משום דלא לריך ליה העשיר לשכר כמו העני: אביון דלריך ליה. טפי מעני אימא דליקדמיה לעני קמ"ל דעני קודם דלריך ליה וכסיף למיתבעיה: וסנא דידן. וכן דבי רבי ישמעאל דאמרו תרוייהו בהמה וכלים אכולהו וגר תושב לית להו ים דת"כ אי גמיר ג"ש אפילו גר תושב נמי ליחייביה משום שכיר יום: אסך. קרא ימירא הוא: שפעולתו חתך. ואפילו בהמה וכלים: רעך. בהנך דתורת כהנים כתיב לא מעשק את רעך: עשקו. שכר שכיר: גולו. גזילה ממש: ור' יוסי האי אסך מאי עביד ליה. דמרבי מיניה תנא דידן

מאחיך פרט לאחרים. תימה אמאי אינטריך מאחיך למעוטי מאחיך. לא תעשוק שכיר עני ואביון מאחיך: פרט לאחרים. עכו"ם מגר תושב נפקא דדוקא גר תושב ולא עכו"ם ועוד עובד כוכבים: זה גר אוכל נבילום. דכתיב ביה שעריך (דברים יד) תימה אמאי איצטריך למיכתב גר לדק מגר חושב נפקא דכ"ש גר לגר אשר בשעריך תחננה ואכלה: וכולן. על שכר ישראל ועל שכר

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

אדם מנין לרבות בהמה וכלים ת"ל בארצך

סכל שבארצך וכולן עוברים בכל השמות ש

הללו מכאן אמרו אחד שכר אדם ואחד

שכר בהמה ואחר שכר כלים יש בו משום

ביומו תתן שכרו ויש בהן משום יבל

תלין פעולת שכיר רבי יוסי ברבי יהודה

אומר גר תושב יש בו משום ביומו תתן

שכרו ואין בו משום לא תלין בהמה וכלים

אין בהן אלא משום יבל תעשק בלבד מני

אי תנא קמא דמאחיך קשיא גר תושב אי

רבי יוםי קשיא בהמה וכלים אמר רבא האי

תנא תנא רבי ר' ישמעאל הוא דתנא דבי

ר' ישמעאל אחד שכר אדם ואחד שכר

בהמה ואחד שכר כלים יש בו משום ביומו תתן שכרו ומשום לא תלין גר תושב יש בן

משום ביומו תתן שכרו ואין בו משום בל

תלין מ"ם דת"ק דמאחיך גמר שכיר שכיר

ורבי יוםי ברבי יהודה לא גמר שכיר שכיר

נהי דלא גמר שכיר שכיר בהמה וכלים

משום ביומו תתן שכרו נמי ניחייב תני רבי

חנניא אמר קרא בולא תבא עליו השמש כי

עני הוא מי שהן באין לידי עניות ועשירות

יצאו בהמה וכלים שאינן באין לידי עניות

ועשירות ות"ק האי כי עני הוא מאי עביד

ליה ההוא מיבעי להקדים עני לעשיר ורבי

יוםי ברבי יהודה ההוא ימלא תעשק שכיר

עני ואביון נפקא ות"ק חד להקדים עני

לעשיר וחד להקדים עני לאביון וצריכא

דאי אשמעינן אביון משום דלא כסיף למתבעיה אבל עשיר דכסיף למתבעיה

אימא לא ואי אשמעינן עשיר משום דלא

צריך ליה אבל אביון דצריך ליה אִימא לא

צריכא ותנא דידן מה נפשך אי יליף שכיר

שכיר אפילו גר תושב נמי אי לא יליף שכיר

שכיר בהמה וכלים מנא ליה לעולם לא

יליף שכיר שכיר ושאני התם דאמר קרא

ולא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר כל

שפעולתו אתך אי הכי אפילו גר תושב נמי

אמר קרא רעך רעך ולא גר תושב אי הכי

אפילו בהמה וכלים נמי הא כתיב אתך

מה ראית לרבות בהמה וכלים ולהוציא גר

תושב מסתברא בהמה וכלים הוה ליה

לרבות שכן ישנן בכלל ממון רעך גר תושב

אינו בכלל ממון רעך ות"ק דמאחיך יהאי רעך מאי עבדי ליה ההוא מיבעי ליה

לכדתניא רעד ולא עמלקי עמלקים מאחיך

נפקא חד למשרא עושקו וחד למשרא גזלוי וצריכי דאי אשמעינן גזלו משום דלא מרח

ולברים יד) דלגר אשר בשעריך מתננה ואכלה: מגרך זה גר שדק, מימה אמאי אינטריך למימר גר לדק דמאחיך נפקא דגר לדק אחיך לכ"ע לרבי יהודה ולרבנן דפליגי בהחובל (כ"ק דף פו. ושם) גבי חין לעבדים בושת דיש לו אחוה ואחיך הוא במצות וי"ל דשאני הכא דכתיב מאחיך דמשמע ממובחר שבאחיך כדדרשינן ב"ק (דף פח.) מקרב אחיך אי נמי מאחיך ולא כל אחיך כדדרשינן קדושין (דף כד:) מן העוף ולא כל העוף והוה ממעטינן גר אי לאו דכתיב גרך אבל באיזהו נשך (לעיל דף עא.) גבי רבית דדריש גר זה גר לדק קשיא לר"י אמאי איצטריך פשיטא דמה לי ישראל מה לי גר לדק וכי בכל המצות אין גר נדק בכלל ישראל וכן קשה דוימנין כתיב לאזרח ולגר ווימנין דלא כתיב ומ"ש:

בל שבארצך. ולא מוקמינן ליה למעוטי חולה לארך דחובת הגוף

היא ואינה תלויה בארך: ורבי יוםי ברבי יהודה לא יליף שביר שביר. ונפ״ק דקדושין (דף יד: ושם) דלא משכח תנא דלא יליף שכיר שכיר היינו דוקא גבי עבד עברי משום דסבר דההוא דהכא לא מופנה והאי מופנה: ואי אשמעינן גול משום דלא מרח. לא הוה לריך להאי לריכותא דאי לא כתיב אלא חד אפילו לא תגזול הוה מוקמינן לה בעושק דמשתעי ביה קרא כדאמר באיזהו נשך (לעיל סא. ושם ד״ה לעבור) אבל השתח דכתיבי תרוייהו מוקמינן לה בגזל עובד כוכבים באם אינו ענין אלא משום דמשכח לריכותה הפי׳ מיעטיה בהדיא מגזל לא הוה שמעינן עשקש: ורבי יוםי בר' יהודה האי לא תלין אתך מאי עביד ליה. תימה דבסמוך בברייתה דריש מיניה כמה דרשות ומנאתי כתוב כמדומה בתוס׳ רבינו אלחנן דהכא משכיר קבעי מאי עביד ליה דהוי ליה למיכתב

לא תלין פעולתו אתך: לבצור אשבול אחד. היינו שכיר שעות נראה לר"י דאינטריך למיכתב משום דשכיר משמע שכיר יום או חלי יום שאין רגילות להשכיר פועלים אלא ליום או לחצי יום אבל לכל דהו לא אי נמי איצטריך לאשמועינן דאפילו שכרו לבצור אשכול אחד ואכלו אפילו הכי עובר עליו:

ביה אבל עושקו דמרח גביה אימא לא ואי אשמעינן עושקו משום דלא אתא לידיה אכל גזלו דאתא לידיה אימא לא צריכא ורבי יוםי ברבי יהודה האי לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר מאי עביד ליה מיבעיא ליה לכדרב אםי יידאמר רב אםי אפילו לא שכרו אלא לבצור לו אשכול אחד של ענבים עובר משום בל תלין ואידך במואליו הוא נושא את נפשו נפקא דבר המוסר נפשו עליו ואידך

בהמה וכלים אף על גב דגזרה שוה לא גמיר: אלא לבצור אשרול אחד. כלומר שכיר שעות: מואליו הוא לושא את נפשו. כל ששיעבד עצמו עליו:

לדק וליכא למימר דאי לאו דכחיב גר לדק הוה מוקמינן בשעריך בהמה וכלים וגר וגר תושב: **עובר בכל השמוח הללו**. בין הכתובים לגר לדק דבשעריך לא משמע אלא גר מושב שאוכל נבילות דומיא ימאחיך פרט לאחרים גרך זה גר צדק בשעריך זה אוכל נבילות אין לי אלא שכר

אָשֶר בְּאַרְצְךּ בִּשְעְרֶיה: דברים כד יד 2 בִּיוֹמוֹ תָתֵן שְּׁכַרוֹ וְלֹא ל בְּיומו וְוּמִן שָׁבְּרוּ וְיְּאֵל הָבוֹא עְלִיוּ הַשְּׁמֵלשׁ בִּי עָנִי הוּא וְאַלִיוּ הוּא נִשְׁא אָת נַבְּשׁוֹ וְלֹא יִקְרָא עָלִיף אֶל יִיְ וְהָיָה בָּךְ עָלִיף אֶל יִיִּ וְהָיָה בָּר הַטְא: דברים כד טו הַטְא: דברים כד טו זַטְא: דברים כד טו ג לא תַעֲשׁק אָת רַעֲךְ ז היליו וְלֹא תִגְּוֹל לֹא תָלִין פְּעֻלַּת שְׂכִיר אִתְּךּ עֵד בֹּקָר: ויקרא יט יג